

Danmørk og føroysk-íslendsk mál

(Framhald.)

Efter krigsårenes faktiske selvstyre var det naturligvis utænkeligt at vende tilbage til en umyndighedstilstand under Danmark, og det blev også forstået i Danmark. Men her viste det sig skæbnesvangert, at vi ikke virkeligt kendte, men tværtimod fejlbødte stemningen på Færøerne. Derfor blev det danske forslag, som blev resultatet af forhandlingerne, og som blev sat til folkeafstemning på Færøerne d. 14. september 1946, af en sådan art, at »intet færøsk parti for alvor kunne gå ind for det«. Dertil kom, at afstemningen kun måtte dreje sig om et ja eller nej til følgende to spørgsmål: I. Ønsker De den danske regerings forslag sat i kraft? II. Ønsker De Færøerne løstrevet fra Danmark? Hvad skulle man gøre, når man ikke ønskede nogen af delene? Det er klart, at en afstemning på dette grundlag ikke kunne give en klar afspejling af indstillingen. Det første spørgsmål fik 5499 stemmer, men spørgsmål II fik 5660 (= 47 pct. af de afgivne stemmer). Der var altså strengt taget flertal for løsrivelse, og Knud Kristensen var også parat til at tage denne konsekvens, og på Færøerne fik Folkeflokkenes leder bankdirektør Thorstein Petersen Lagtinget til at vedtage (med 1 stemmes overvægt), at folkesuveræniteten ifølge afstemningen nu lå hos Lagtinget, der fra nu af overtog magten, indtil nyvalg og en ny forfatning kunne tilvejebringes. Både fra færøsk og dansk side blev der protesteret, og den danske konge lod Lagtinget opløse og nyvalg udskrive. Valgene viste også en forskydning, idet samhörighedsparterierne fik 7488 stemmer mod løsrivelsesparterierne 5396 stemmer. En sådan stemmefordeling kunne nok undskyldes, at man fra dansk side forlod løsrivelsestanken, men det gav Folkeflokken anledning til at klage over brudt løfte (jævnfør, at Erlendur Patursson kalder sit blad »14. September«). Og fra dansk side burde man have tænkt mere over, hvor stort løsrivelses-stemmetallet egentlig var. Vel blev det næste danske forslag, mere imødekommende, og det blev ophøjet til lov: Hjemmestyrelsen af 1. april 1948 — i anledning af forslaget — fik Folkeflokken 43,1 pct. af alle stemmer på sin protest mod hjemmestyrelsen. Det havde været værd at overveje, hvilke muligheder en grundlov skulle få, der på forhånd mødtes med protest af næsten halvdelen af befolkningen. For krigen ville en sådan lov (med sin udmærkede tanke om gradvis overgang til selvstyre på en række områder) have haft gode chancer, men nu kom den nærmest for sent. Det er den mere eller mindre fremtrædende

uro og protest mod selve hjemmestyrelsen, der har været den egentlige hovedskavank, og hvor altså også forbedringen må sætte ind. Også bag Klaksvig-affæren ligger denne uro og misfornøjelse, go det er den, som visse agitatorer har udnyttet. Retssagen vil forhåbentlig afklare den ydre side af sagen, at det ikke først og fremmest er læge Halvorosen, det har drejet sig om, men færingerne ønske om selv at kunne afgøre deres sager, så synes det altså at kunne hævdes, at indrømmelsen af endnu større selvbestemmelsesret skulle være vejen til et bedre forhold mellem Færøerne og Danmark.

Men kan en god politisk orden skabes, er dog den vigtigste opgave tilbage, den, at det danske og det færøske folk må vokse i folkelig-åndelig selvbesindelse, forståelse og samarbejde. Her er der heldigvis flere lyspunkter at pege på. Der er allerede på flere punkter indledet et frugtbart samarbejde mellem danske og færinger om at udgive folkedigtning og studere folkeligt åndsliv; således kan nævnes, at 1943 stiftedes i København et færøsk-dansk »Selskab til Udgivelse af færøske kildekrifter oog studier«. Og ikke mindst glædeligt er det at fremhæve, at der på Færøerne er fremvokset — under og bag den politiske strid — et rigt og beundringsværdigt åndsliv, som indenfor kunst og litteratur kan fremvise navne, der fuldt ud kan stå på højde med de bedste indenfor det øvrige Nordens åndsliv. Herom kan man overbevise sig gennem den af Hans A. Djurhuus redigerede bog: »Livet på Færøerne«, 1950, et værk, som alle åndeligt interesserede danske burde kende. Rækkevidden og størrelsen i den færøske kultur kan måske bedst illustreres ved en henvisning til, at for en Befolkning ca. på størrelse med indbyggertallet i en by som Kolding har man haft både mod, vilje og evne til at oversætte, trykke og udgive værker som Platons dialoger, Dantes »Guddommelige Komedie«, Goethes »Faust«. Også her på Færøerne bekræfter sig den norske lyriker Olav Aukrusts ord, som Jørgen Bukdal har gjort til et samlende udtryk for det nordiske syn: Fra det lokale over det nationale til det universale.

En sådan vej, en sådan vækst er den egentlige forudsætning for løsningen af de folkelige samarbejdsopgaver, der nå følge efter løsningen af den politiske selvstændiggørelse.

— — — Ja, sagen har med folkelig holdning at gøre. Både Klaksvig og håndskrifterne viser os, at folkelig holdning kræver en forening af viden og forståelse. En viden om de andre folks tilværelse og en forståelse af, hvad

SOSIALURIN

Utgjvari:
FØROYA JAVNAÐARFLOKKUR

Bladstj.:
Villi Sørensen.

Bo x 76.

Prentsmiðjan á Høysbreyt
TELF 1820

folkelivets og det folkelige samarbejdes grundlove rummer. Vi har for nylig fået et eksempel på en sådan nordisk folkelig holdning, og lad dette eksempel da danne afslutning. I en radiotale den islandske udenrigsminister rede for, hvorfor han stemte imod England i Cypernsagen i F.N. (mens Danmark stemte for): »Cypern kæmper for sin selvbestemmelsesret, og vi har — ud fra vor historiske kamp for uafhængighed af Danmark — en moralsk pligt til at støtte et andet lands ønske om selvbestemmelsesret.«

— — —
Vit hava mestsum bara tikið tann partin av greinini við sum viðvíkur føroyskum viðurskiftum, meðan vit noyðast at lata hin partin — um Ísland og serstakliga um tey íslendsku handritini — fara, tí ov lítið pláss er til at taka alla greinina við. Hetta er kortini spell tí greinin er sera væl skrivað.

HESS-O-MATIC
den tænkende kakkelovn...

Ønsker De virkelig billig varme, behagelig og konstant varme og den nemmest mulige pasning, skal De vælge Hess-O-Matic. Den tåler nu i flere størrelser, og den pynter i stuen.

VALDEMAR LÜTZEN
Telf. 1020 Thorshavn.

Lesið og lýsið í SOSIALINUM

FODERSTOFFER

Foderblandning, malet Æyg, malet Majs, knust Majs.
Hønsfoder »Rekord«, Kyllingefoder, hel Byg,
hel Hvede, Hvedeklid, hel Havre, hel Dari.

STØRSTE LAGER
BILLIGSTE PRISER

P-F VALDEMAR LÜTZEN
TELEFON 1020 — 4 LINIER

GRÓT OG SKERVUR

Øll, ið vilja keypa skerv ella grót, eiga at venda sær til kommunukantórið.

Grót og skervur megu verða goldin fyrst, áðrenn tey verða heimitað.

Bilstjórar verða ámintir, at teir ikki kunnu heimita grót ella skerv uttan við einum limi av vegnevndini ella einum umboðsmanni fyri kommununa.

FROÐBIAR SÓKNAR KOMMUNA

Føroya Bjór

ØL- og MINERALVATNSVIRKI

Føroya

Pilsnar

Ekta

Maltøl.

Citrón sodavatn
Appelsin limonada
Hindber limonada
Jordber limonada
Vanillie limonada
Ápollinaris

EINAR WAAG, Klaksvík — MÁLTRÁÐUR 4